

Thực trạng vận dụng phương pháp dự án trong dạy học môn Kinh tế chính trị Mác – Lênin ở các trường đại học trên địa bàn thành phố Hải Phòng

Trương Thị Anh Đào*

*Trường Đại học Hàng hải Việt Nam

Received: 2/11/2023; Accepted: 22/11/2023; Published: 20/12/2023

Abstract: In recent times, universities in Hai Phong City have actively innovated teaching methods, applying project methods in teaching Marxist-Leninist political economy as a manifestation. Specifically, using the results of a practical survey, the article evaluates the current situation and draws out issues that need to be resolved to improve the quality of applying the project method in teaching Political Economy in these schools.

Keywords: Project teaching, Political economy, university, Hai Phong

1. Đặt vấn đề

Trong thời gian qua, các trường đại học trên địa bàn Thành phố Hải Phòng đã tích cực đổi mới phương pháp dạy học, vận dụng phương pháp dự án trong dạy học môn Kinh tế chính trị Mác-Lênin là một biểu hiện cụ thể. Bằng kết quả khảo sát thực tiễn, bài báo đánh giá thực trạng và rút ra những vấn đề cần giải quyết để nâng cao chất lượng vận dụng phương pháp dự án trong dạy học môn Kinh tế chính trị ở các trường này.

2. Nội dung nghiên cứu

Để đánh giá thực trạng vận dụng PPDA trong giảng dạy môn KTCT Mác - Lênin ở các trường đại học trên địa bàn thành phố Hải Phòng hiện nay, chúng tôi đã khảo sát 30 giảng viên và cán bộ quản lý giáo dục, 440 sinh viên thuộc 4 trường đại học trên địa bàn Thành phố Hải Phòng gồm: Đại học Hàng hải Việt Nam, Đại học Hải Phòng, Đại học Y Dược Hải Phòng, Đại học Quản lý và Công nghệ Hải Phòng trong năm học 2019-2020. Nội dung khảo sát tập trung vào nhận thức, mức độ, cách thức vận dụng phương pháp dự án trong dạy học Kinh tế chính trị Mác-Lênin của đội ngũ giảng viên; sự hiểu biết, kết quả học tập môn Kinh tế chính trị Mác-Lênin của sinh viên bằng phương pháp dự án (đối chiếu với các phương pháp học tập khác). Phương pháp khảo sát gồm quan sát trực tiếp, dự giờ, phỏng vấn, trao đổi, sử dụng bảng hỏi và nghiên cứu hồ sơ. Số liệu khảo sát được xử lý và cho ra kết quả đánh giá như sau:

2.1. Những thành tựu đạt được

Phần lớn GV giảng dạy thống nhất nhận định PPDA là một PPDH tích cực, phù hợp với môn học KTCT Mác - Lênin, phương pháp dạy học này có ý nghĩa quan trọng trong việc thúc đẩy SV phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực cá nhân. Do đó, đa

số GV đánh giá việc vận dụng PPDA trong dạy môn KTCT Mác - Lênin là rất cần thiết và cần thiết (xem Bảng 2.1).

Bảng 2.1. Nhận thức của GV về sự cần thiết vận dụng PPDA trong dạy học môn KTCT Mác – Lênin [5, tr.65]

STT	Mức độ	Giáo viên chọn	
		Số lượng	%
1	Rất cần thiết	14	63,6
2	Cần thiết	5	22,7
3	Cần thiết bình thường	3	13,7

Trên thực tế, trong quá trình giảng dạy KTCT Mác - Lênin, đã có 18,18% GV thường xuyên sử dụng PPDA. Bên cạnh đó, chúng tôi nhận thấy, mặc dù không thường xuyên sử dụng PPDA trong toàn bộ quá trình dạy học môn KTCT Mác - Lênin, nhưng khá nhiều GV (27,27%) đã thi thoảng sử dụng kết hợp phương pháp này với các PPDH tích cực khác trong một số chủ đề bài học nhất định. Điều đó cho thấy đội ngũ GV trong các trường đại học trên địa bàn Thành phố Hải Phòng không chỉ đánh giá cao vai trò của PPDA mà đã và đang tích cực sử dụng nó trong dạy học môn KTCT Mác – Lênin (xem Bảng 2.2).

Bảng 2.2. Mức độ vận dụng PPDA trong dạy học môn KTCT Mác - Lênin ở các trường đại học trên địa bàn thành phố Hải Phòng [5, tr.66]

STT	Mức độ	Giảng viên chọn	
		Số lượng	%
1	Thường xuyên	4	18,18
2	Thỉnh thoảng	6	27,27
3	Hiếm khi	2	9,09
4	Chưa thực hiện	10	45,46

Một bộ phận GV đã nắm chắc quy trình và biết tổ chức cho SV thực hiện DA với nhiều cách thức

linh hoạt, phát huy được tính tích cực của PPDH này. Trong bước xác định tên DA, 25% GV không áp đặt chủ đề DA mà cung cấp danh mục tên DA để SV lựa chọn, đặc biệt có 8,33% GV đã biết gợi ý, định hướng để SV tự xác định đề tài DA của mình, qua đó giúp SV phát triển khả năng tư duy sáng tạo khi học môn KTCT Mác - Lênin bằng PPDA (xem bảng 2.3).

Bảng 2.3. Cách thức chọn chủ đề DA trong DH bằng PPDA ở môn KTCT Mác - Lênin tại các trường đại học trên địa bàn thành phố Hải Phòng [5, tr.67]

STT	Cách chọn	Giảng viên chọn	
		SL	%
1	Giảng viên ấn định	8	66,67
2	SV chọn trong số chủ đề GV cung cấp	3	25,00
3	GV gợi ý để sv đề xuất chủ đề	1	8,33
4	SV tự xác định	0	0

Trong bước thu thập, xử lý thông tin để thực hiện DA, 20% GV đã chủ động hỗ trợ SV thu thập thông tin ở các mức độ khác nhau như cung cấp tên tài liệu, đối tượng và địa chỉ cần khảo sát; bồi dưỡng phương pháp thu thập thông tin; cung cấp tài liệu cho SV... Có 22,27% GV chủ động hướng dẫn và trực tiếp giúp đỡ SV xử lý thông tin để xây dựng sản phẩm DA (xem bảng 2.4)

Bảng 2.4. Mức độ hỗ trợ của GV đối với SV trong thu thập thông tin phục vụ DA [5, tr.68]

STT	Mức độ hỗ trợ	Sinh viên chọn	
		SL	%
1	Không hỗ trợ, sv tự thu thập	176	80,00
2	Cung cấp tên tài liệu, đối tượng, địa chỉ khảo sát	26	11,82
3	Bồi dưỡng phương pháp thu thập thông tin	13	5,90
4	Cung cấp tài liệu	5	2,28

Đánh giá kết quả học tập môn KTCT Mác - Lênin bằng PPDA của SV các trường đại học trên địa bàn thành phố Hải Phòng, chúng tôi nhận thấy:

Về tri thức, hầu hết SV được hỏi cho rằng học môn KTCT Mác - Lênin bằng PPDA giúp họ dễ hiểu nội dung các khái niệm, phạm trù, quy luật kinh tế. Kết quả kiểm tra môn học KTCT Mác - Lênin lần đầu cho thấy 96,36 SV đạt yêu cầu, trong đó có 6,36% SV đạt kết quả từ 8 điểm trở lên; 43,64% SV đạt kết quả từ 6 tới dưới 8 điểm và 46,36% SV đạt kết quả từ 5 đến dưới 6 điểm. Kết quả này cao hơn kết quả trung bình của SV khi học môn KTCT Mác - Lênin bằng các phương pháp khác. PPDA giúp SV không chỉ hiểu nội dung các khái niệm, phạm trù, quy luật kinh tế mà còn hiểu biết tri thức của nhiều môn học có liên quan.

Về năng lực, PPDA không chỉ giúp SV hiểu rõ tri thức mà còn giúp SV vận dụng được tri thức vào

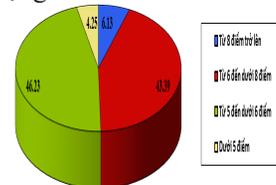
quá trình thực hành, nhờ đó phát triển các năng lực cần thiết. Qua khảo sát, chúng tôi nhận thấy, khi SV được học Môn KTCT Mác - Lênin bằng PPDA, họ phát triển tốt 12 nhóm kỹ năng cơ bản: kỹ năng tự làm chủ quá trình nhận thức; kỹ năng nhập vai, thực hành nhiệm vụ; kỹ năng làm việc tập thể; kỹ năng thuyết trình; kỹ năng tranh luận, phản biện; kỹ năng lập kế hoạch; kỹ năng quan sát; kỹ năng tự học; kỹ năng giải quyết tình huống phát sinh; kỹ năng tự đánh giá; kỹ năng đánh giá; kỹ năng tự điều chỉnh. Qua đối chiếu cho thấy, mức độ phát triển kỹ năng của SV, khi học môn KTCT Mác - Lênin bằng PPDA thường cao hơn từ 0,4 đến 1,5 điểm so với mức độ phát triển trung bình khi sử dụng các PPDH khác. Một số kỹ năng có mức độ chênh lệch khá cao như kỹ năng tự học, kỹ năng làm việc tập thể và kỹ năng giải quyết tình huống phát sinh.

Về thái độ, khi được học môn KTCT Mác - Lênin bằng PPDA, SV có thái độ tích cực, tự giác và sẵn sàng tham gia hoạt động cùng người khác. Trước các nhiệm vụ được phân công, SV thực hiện DA, các SV luôn nhiệt tình, có trách nhiệm với phần việc của mình, tích cực giúp đỡ thành viên khác trong nhóm; có thái độ hợp tác, tạo sự gắn kết trong tập thể, ... Thái độ này khác hẳn thái độ thụ động của SV khi học môn KTCT Mác - Lênin bằng các PPDH truyền thống.

2.2. Những hạn chế tồn tại

Bên cạnh những thành tựu đạt được, việc vận dụng PPDA trong dạy môn KTCT Mác - Lênin ở các trường đại học trên địa bàn thành phố Hải Phòng còn bộc lộ một số hạn chế sau:

Phần lớn GV ở các Trường Đại học đến địa bàn thành phố Hải Phòng chưa từng sử dụng PPDA trong dạy học môn KTCT Mác - Lênin, nếu có thì cũng hiếm khi sử dụng.

Biểu đồ 2.1. Đánh giá mức độ phát triển tri thức KTCT của SV các trường đại học trên địa bàn thành phố Hải Phòng khi áp dụng PPDA [5, tr.69]

Kết quả kiểm tra, đánh giá thường xuyên cho thấy, khi sử dụng PPDA, trình độ tri thức KTCT Mác - Lênin của SV tuy đã được cải thiện so với các PPDH khác, nhưng tỷ lệ nhận thức ở mức trung bình còn khá cao (46,36%), thậm chí còn một bộ phận SV có nhận thức rất kém (xem Biểu đồ 2.1).

Bên cạnh đó, tri thức KTCT Mác - Lênin mà SV lĩnh hội được chưa thành hệ thống và không toàn diện.

Các kỹ năng cần thiết cho SV đã được phát triển tốt hơn, nhưng chủ yếu vẫn ở trình độ trung bình. Đã hình thành thái độ học tập, sinh hoạt, lao động tích cực ở đại bộ phận SV, nhưng bên cạnh đó vẫn có một tỷ lệ nhất định SV có biểu hiện thụ động. Sự kết nối giữa tri thức môn KTCT Mác – Lênin với điều kiện thực tiễn chưa cao.

2.3. Những vấn đề đặt ra cần giải quyết

2.3.1. Cần thay đổi nhận thức của GV và SV về sự vận dụng phương pháp dự án trong môn Kinh tế chính trị Mác – Lênin

GV và SV là nhân tố quyết định đến quá trình dạy học, cho nên việc thay đổi về nhận thức phải được chú trọng hàng đầu.

Đề đổi mới phương pháp giảng dạy có hiệu quả đặc biệt là PPDA, GV là yếu tố quyết định trong việc thực hiện đổi mới PPDH. Với sự thay đổi nhận thức đúng đắn, với tinh thần trách nhiệm và sự quyết tâm cao, kỹ năng tổ chức hướng dẫn SV học tập tốt là những phẩm chất cần thiết của người GV trong quá trình dạy học. Trong dạy học bằng PPDA, GV không phải là người truyền thụ kiến thức mà là người hỗ trợ SV trong quá trình thực hiện DA học tập. Vị trí của GV không phải được xác định bằng sự độc quyền về thông tin và trí thức có tính đẳng cấp, mà bằng trí tuệ và sự từng trải của mình trong quá trình dẫn dắt SV thực hiện DA.

Đổi mới PPDH bắt nguồn từ nhận thức không phải là tạo ra một phương pháp khác với cái cũ, để loại trừ cái cũ. Sự phát triển hay một cuộc cách mạng trong khoa học giáo dục thực chất là tạo được một tiền đề để cho những nhân tố tích cực của cái cũ vẫn có cơ hội phát triển mạnh mẽ hơn. Đồng thời tạo ra cái mới tiến bộ hơn, tốt hơn cái đã có. Nói như vậy, không phải chúng ta dung hòa để làm «hơi khác hay tương tự cái đã có». Mà phải có cái mới thực sự để đáp ứng được đòi hỏi của sự tiến bộ. Nếu PPDH cũ có một ưu điểm lớn là phát huy trí nhớ, tập cho SV làm theo một điều nào đó, thì PPDA vẫn cần những ưu điểm trên. Song cái khác căn bản ở đây là phương pháp giảng dạy cũ đã phần nhiều «bỏ quên người học». Nên bình thường, SV bị động trong tiếp nhận. Còn PPDA phải phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của SV.

Đối với SV, việc đổi mới phương pháp học tập được thực hiện bắt đầu từ việc đổi mới nhận thức. SV phải thấy được vai trò của môn KTCT Mác – Lênin trong đời sống thực tiễn để có ý thức học tập tốt môn học. Khi GV áp dụng PPDA vào dạy học, SV ủng hộ sự đổi mới đó, tạo điều kiện để GV thực hiện tốt quá trình đổi mới.

2.3.2. Cần vận dụng PPDA vào dạy học môn KTCT Mác – Lênin theo các nguyên tắc và biện pháp phù hợp

Thực trạng vận dụng PPDA trong dạy học môn KTCT Mác – Lênin ở các trường đại học trên địa bàn Thành phố Hải Phòng trong thời gian qua, cho thấy rõ tính tự phát. Một số DA do SV xác định không có sự định hướng, hướng dẫn cụ thể của GV dẫn tới xa rời thực tiễn KTCT trong nước và thế giới, vượt quá khả năng và điều kiện bảo đảm, thiếu tính khả thi, ... Quá trình triển khai thực hiện và đánh giá kết quả DA chưa chú trọng mục tiêu phát triển năng lực toàn diện cho SV, chỉ coi trọng trang bị và đánh giá tri thức lý luận. Một số GV hoặc khoán trắng, hoặc can thiệp quá sâu vào công việc của SV, làm mất đi tính chủ động, năng động, sáng tạo trong quá trình thực hiện DA. Một số DA thiếu sự kết nối giữa các thành viên, không đảm bảo sự thống nhất giữa cá nhân và tập thể, chưa phát huy được vai trò tăng cường tinh đoàn kết và phát triển kỹ năng làm việc nhóm của PPDA. Những hạn chế nêu trên đặt ra yêu cầu xác định rõ các nguyên tắc và biện pháp đòi hỏi GV tuân thủ nghiêm các nguyên tắc và biện pháp đó khi vận dụng PPDA vào dạy học môn KTCT Mác – Lênin ở các trường đại học trên địa bàn Thành Phố Hải Phòng.

Ngoài ra, cần phải giảm thiểu những tác động của nhân tố khách quan đối với việc vận dụng PPDA. Phải có sự điều chỉnh căn bản trong quan điểm về nội dung và phương pháp thiết kế chương trình môn học, đề cao tính thực tiễn. Thực hiện chế độ giảng dạy đúng chuyên môn và đảm bảo tính chuyên sâu, chuyên nghiệp. Nhà trường xây dựng cơ sở vật chất – kỹ thuật thuận lợi cho quá trình dạy học như: chia nhỏ lớp xuống dưới 50 SV, phòng học rộng rãi, thoáng mát, hệ thống công nghệ thông tin phục vụ dạy học đạt chất lượng tốt. Ngoài ra nhà trường có cơ chế hỗ trợ kinh phí cho GV và SV khi thực hiện DA góp phần khuyến khích vận dụng PPDA vào trong dạy học ...

Tài liệu tham khảo

1. Khoa Lý luận chính trị, Trường Đại học Hải Phòng (2020), *Báo cáo tổng kết năm học 2019-2020*, Hải Phòng.
2. Khoa Lý luận chính trị, Trường Đại học Hàng Hải Việt Nam (2020), *Báo cáo tổng kết năm học 2019-2020*, Hải Phòng.
3. Khoa Khoa học cơ bản, Trường Đại học Y Dược Hải Phòng (2020), *Báo cáo tổng kết năm học 2019-2020*, Hải Phòng.
4. Trương Thị Anh Đào, *Vận dụng phương pháp dự án trong dạy học Kinh tế chính trị Mác-Lênin ở các trường đại học trên địa bàn Thành phố Hải Phòng*, Luận án tiến sĩ Lý luận và phương pháp dạy học Giáo dục Chính trị, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội, 2022.